

Asia: VN/27719/2022

Valtioneuvoston asetus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Muutokset 2 lukuun

Lausuttavaa esitetystä 5 §:stä (työllistymissuunnitelman ja sitä korvaavan suunnitelman hyväksyminen)?

SOSTE kannattaa esitettyä muutosta työnhakijan palveluprosessin sujuvoittamiseksi. Työnhakijalla tulee kuitenkin olla aina mahdollisuus myös kasvokkaiseen palveluun ja tämä tulee järjestää, mikäli työnhakija sitä toivoo.

Työnhakijan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että työnhakijalle ei jää epäselvyyttä tai väärinymmärrystä siitä mitä puhelinkeskustelun yhteydessä kirjataan työllistämissuunnitelmaan tai korvaavaan suunnitelmaan. Suunnitelma tulee tarvittaessa lähettää sähköpostitse tai kirjeitse työnhakijalle hyväksyttäväksi.

Muutokset 6 lukuun

Lausuttavaa esitetystä 16 §:n muutoksesta (palkkatuettuun työhön myönnetyn tuen hakeminen ja maksaminen)?

Ei kommentoitavaa

Lausuttavaa esitetystä 16 a §:stä (kauppavaikutuksen arviointi)?

Kuten SOSTE on jo tuonut esiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muutosesityksen valmistelun yhteydessä, lausuntokierroksella sekä parhaillaan eduskuntakäsittelyn aikana, emme hyväksy esitystä.

SOSTE vaatii, että Valtioneuvoston asetuksen esitetty 6. luvun 16 a pykälä kauppavaikutuksen arvioinnista poistetaan.

Esityksen perustelut ovat harhaanjohtavat, koska niissä annetaan ymmärtää, että EU:n valtioneuvoston päätös edellyttää asetustaloudsessa esitettyjä kriteerejä (tunnusmerkkejä). Perusteluissa annetaan myös ymmärtää, että työ- ja elinkeinotoimisto arvioisi, olisiko tuella EU- valtioneuvoston päätöksen tarkoittama vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (kauppavaikutus). Näin ei kuitenkaan ole, koska TE-toimistot arvioisivat ainoastaan sitä, täyttyisivätkö ne kriteerit, joita nyt ollaan kansallisesti asettamassa niin kutsutun ”kauppavaikutuksen” toteutukseksi. Tämä kansallisesti määriteltävä ”kauppavaikutus” ei ole sama asia kuin EU:n valtioneuvoston päätöksen tarkoittama kauppavaikutus.

Poistettaviksi vaadittavaa säännöstä on perusteltu pyrkimyksellä tukien myöntäjien ennakoitavaan, avoimeen ja yhdenmukaiseen toimintaan. Tämä voidaan toteuttaa lain ja asetuksen tasoisen sääntelyn sijaan ministeriön antamalla ohjeistuksella. Ohjeistukseen mahdollisesti sisältyvät tunnusmerkit eivät saisi olla kategorisesti pois sulkevia, vaan niiden täyttymisen (tai täyttymättä jättämisen) seurauksena tulisi olla siirtyminen mahdollisen kilpailun vääristymisen ja kauppavaikutuksen tapauskohtaiseen arviointiin.

EU:n perussopimuksen (EUTI) 107 artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyä on tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja ainoastaan siltä osin kuin tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (= kauppavaikutus).

Kilpailun vääristyminen: kilpailuvaikutusten arviointi on jo nyt keskeinen osa palkkatuen myöntämisen harkintaa. Sekä nykyisessä laissa että lakiesityksessä kielletään tuen myöntäminen, jos tuki vääristäisi samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua (7 luvun 3 § 2 momentti 2 kohta). Mikäli tuki ei vääristä kilpailua ylipäätään, ei se silloin vääristä myöskään rajat ylittävää kilpailua. Esityksestä ei käy ilmi, miksi nykyistä sääntelyä ei tältä osin pidetä riittävänä.

Kauppavaikutus: EU-oikeudessa ei ole olemassa yleispäteviä kriteerejä kauppavaikutuksen arviointiin. Sellaisten laatimista on pidetty mahdottomana. Sen sijaan kilpailun vääristymistä ja vaikutusta rajat ylittävään kauppaan arvioidaan tapauskohtaisesti. Unionin oikeuskäytännössä kauppavaikutuksen on katsottu ilmenevän kahdella tavalla: (1) tuettu toiminta houkuttelee asiakkaita muista jäsenmaista tai (2) tuki vahvistaa tuen saajan asemaa markkinoilla niin, että se vaikeuttaa muista jäsenmaista peräisin olevien yritysten sijoittumista kyseisille markkinoille.

On erittäin epätodennäköistä, että yhdenkään järjestön toiminnalla olisi tällaista valtioiden rajat ylittävää kauppavaikutusta. Kysyttäessä konkreettisia esimerkkejä, yhtään sellaista tapausta ei ole tuotu SOSTEn tietoon.

EU-oikeuden mukaan kilpailun vääristymistä ja vaikutusta valtioiden väliseen kauppaan ei tarvitse varsinaisesti todentaa, mutta niiden toteutumisen todennäköisyys ei kuitenkaan saa olla puhtaasti hypoteettinen tai oletettua. Toimenpiteen odotettavissa olevien vaikutusten pohjalta on määritettävä, miksi toimenpide vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua ja on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Esityksessä ei ole esitetty mitään perusteltua arviota tai analyysiä siitä, miksi järjestöjen 100 prosentin palkkatuki uhkasi vääristää kilpailua tavalla, joka olisi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Esitetyssä kansallisessa kauppavaikutusten tunnusmerkistössä operoitaisiin puhtaasti hypoteettiselta ja SOSTEn edustamien järjestöjen kannalta virheellisten olettamusten pohjalta. Tätä ei voi hyväksyä.

Mikäli mahdollinen ”kauppavaikutus” arvioidaan esitettyjen kriteereiden mukaisesti, sillä on peruuttamattomia vaikutuksia jo ennestään heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleviin sekä järjestöjen toimintaan. Ehdotetut ”kauppavaikutuskriteerit” ovat tarpeettomia ja kohtuuttomia. Niiden soveltamisesta seuraisi erittäin merkittäviä heikennyksiä työttömien mahdollisuuteen työllistyä järjestöihin ja saada sitä kautta tukea jatkopolkuihin. Ehdotus tulisi poistamaan kaikkein vaikuttavimman järjestötyöllistämisen.

Esityksen vaikutusarvioinnissa annetaan ymmärtää, että muutoksella ei olisi kovinkaan suuria vaikutuksia. Esitetyt vaikutukset ovat selkeästi alimitoitettuja ja vähätteleviä.

Työ- ja elinkeinoministeriön oman selvityksen mukaan 63 prosenttia tukityöllistetyistä työllistyy järjestöihin, jotka työllistävät yli 10 henkilöä vuodessa. Työllistettyjen määrä vaihtelee 13 henkilöstä 124 henkilöön. 5–9 henkeä työllistää 14 %. Kyse on yhteensä merkittävästä määrästä työllistettyjä n. 2000–2500 työllistettyä. Tämä merkitsee, että järjestöissä palkkatukityöllistettyjen määrä vähenisi merkittävästi.

On oletettavaa, että yli 10 henkilöä työllistävillä järjestöillä toiminta voi olla niin laajaa, että esityksellä on negatiivinen vaikutus. Jos otetaan huomioon kaikki yli 10 henkilöä työllistävät yhdistykset, vaikuttaa esitys yli kahden sadan yhdistyksen toimintaan (216).

TEMin oman ei-julkisen kyselyn mukaan 19 % järjestöistä ilmoitti myytyjen tavaroiden ja palveluiden arvon vuodessa ylittävän 200 000 euroa. Kysymykseen vastasi 389 yhdistystä eli 74 yhdistyksellä raja ylittyi. Kyselyn vastausprosentti oli vain 25,5 %. Yli 10 henkilöä työllistävistä yhdistyksistä kyselyyn vastasi vain 66 yhdistystä.

Varovaisenkin arvion mukaan esitys vaikuttaa vähintään 100 yhdistyksen toimintaan, pahimmillaan yli 200 yhdistyksen toimintaan. Mikäli TEMin kyselyn tulokset skaalataan, kauhuskenaariona vaikutus on liki 400 yhdistyksen toimintaan (19% palkkatukea saaneista järjestöistä). Nykyinen hallitus on siis ratkaisullaan jäämässä historian kirjoihin järjestöjen vaikuttavan työllistämistoiminnan romuttajana.

Muutokset 14 lukuun

Lausuttavaa 39, 40, 42, 43, 46 ja 52 §:stä sekä kumottavaksi ehdotetusta 41 §:stä (avustuksen myöntäminen sosiaaliseen yritystoimintaan)?

SOSTE vaatii, että esityksen 6. luvun 16 a § (kauppavaikutusten arviointi) poistetaan.

Mikäli kauppavaikutuksen arviointi toteutetaan esitettyjen kriteereiden mukaisesti, järjestöjen mahdollisuus käyttää jatkossa työllisyyspoliittista avusta (39 §) heikkenee. Samalla vähennetään merkittävästi työttömien työnhakijoiden työmahdollisuuksia ja työkokeiluja sekä niihin liittyvien palveluiden ja toimintamallien kehittämistä.

Kiiskinen Päivi
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry